

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/165/2021
Identifikačné číslo spisu:	2313230097
Dátum vydania rozhodnutia:	13.12.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:2313230097.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Štátneho fondu rozvoja bývania, Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Lamačská cesta 8, IČO: 31 749 542, proti žalovanému O. C., bývajúcemu v H., R. XXXX/XX, zastúpenému JUDr. Sylviou Filipovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Radvanská 1, o neúčinnosť právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Galanta sp. zn. 26C/378/2013, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 30. júna 2020 sp. zn. 26Co/114/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. marca 2019 č. k. 26C/378/2013-142 určil, že bližšie označená kúpna zmluva uzatvorená medzi matkou žalovaného a žalovaným, na základe ktorej sa žalovaný stal výlučným vlastníkom bližšie označeného bytu, podielu priestoru na spoločných častiach a zariadeniach bytového domu a spoluvlastníckeho podielu k bližšie označenému pozemku, je voči žalobcovi právne neúčinná. Zároveň žalobcovi priznal 100 % náhrady trov konania.

1.1. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil použitím ustanovenia § 42a ods. 1 a 2 a § 42b ods. 1 a 2 OZ a vecne tým, že vzhľadom na vzájomný vzťah dlžníka a žalovaného (matka a syn) skutkový a právny stav veci podlieha aplikácii § 42a ods. 2 OZ. Procesná obrana žalovaného spočívala v tvrdení, že keďže ani samotný dlžník nemal vedomosť o exekučnom konaní, ktorú vedomosť nadobudol až dorúčením upovedomenia o začatí exekúcie v čase 11 mesiacov po uzavretí žalobou napadnutého právneho úkonu, túto vedomosť v žiadnom prípade nemal ani žalovaný, a to ani pri vynaložení náležitej starostlivosti. Súd prvej inštancie konštatoval, že úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa sa v prípade osôb blízkych predpokladá. Taktiež uviedol, že je nepodstatné to, kedy sa dlžník dozvedel o exekúcii, keďže o existencii vymáhateľnej pohľadávky žalobcu vedel už dorúčením exekučného titulu (platobného rozkazu), ktoré doručenie časovo predchádzalo iniciovaniu samotnej exekúcie. Procesnou povinnosťou žalovaného bolo nielen tvrdiť, ale aj relevantným spôsobom preukázať, že ani pri náležitej starostlivosti nemohol vedieť o úmysle dlžníka ukrátiť veriteľa. Prvostupňový súd uviedol, že v tomto smere žalovaný neprodukoval

žiadne dôkazy preukazujúce jeho tvrdenia, a teda neuniesol jemu náležiacie dôkazné bremeno. Vzhľadom na uvedené súd žalobe v plnom rozsahu vyhovel.

1.2. O náhrade trov konania rozhodol prvoinštančný súd podľa § 255 ods. 1 CSP s poukazom na plný procesný úspech žalobcu vo veci.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 30. júna 2020 sp. zn. 26Co/114/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd skonštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie veci a vecne správne rozhodol. Vzhľadom na princíp kontradiktórnosti konania a na potrebu vysporiadať sa s odvolacími námietkami žalovaného odvolací súd ďalej uviedol, že žalovaný namietal to, že súd prvej inštancie nevykonával dokazovanie a rozhodol inak, ako vo svojom predchádzajúcom rozsudku, zrušenom odvolacím súdom. V tejto súvislosti odvolací súd uviedol, že dôkazné bremeno bolo práve na žalovanom („vid'. bod 16 uznesenia tunajšieho súdu zo dňa 25. septembra 2018 č. k. 26Co/163/2017 - 122"), ktorý mal navrhovať a produkovať dôkazy, že za žiadnych okolností nemohol vedieť, že ani pri náležitej opatrnosti nemohol rozpoznať úmysel svojej matky ukrátiť veriteľa, pretože v opačnom prípade by neuniesol dôkazné bremeno, ktoré bolo naňho prenesené. Žalovaný, v konaní neuniesol dôkazné bremeno a nepreukázal, že nepoznal úmysel svojej matky ukrátiť žalobkyňu, ani to, že tento úmysel nemohol poznať ani pri náležitej starostlivosti, ako to správne vyhodnotil súd prvej inštancie.

2.2. Obrana žalovaného bola nepostačujúca, len samotným popretím vedomosti o okolnostiach odôvodňujúcich odporovateľnosť právneho úkonu, síce aj s pokusom o objasnenie účelu prevodu rodinnej nehnuteľnosti - bytu, avšak až v podanom odvolaní, pričom dovtedy v konaní žalovaný uvedené netvrdil, nehovoriac o tom, že na uvedené tvrdenia nenavrhol vykonať a ani nepredložil žiadne dôkazy. V tomto ohľade odvolací súd poukázal na ustanovenie § 366 CSP. Zákon u žalovaného ako blízkej osoby vedomosť úmyslu ukrátiť veriteľa predpokladá a na úspešnú obranu proti odporovateľnosti vyžaduje vynaloženie náležitej starostlivosti na poznanie tohto úmyslu. Pri akceptácii obrany spočívajúcej v odkazovaní na nevedomosť o okolnostiach odôvodňujúcich odporovateľnosť a dôveru medzi konajúcimi blízkymi osobami, by inštitút odporovateľnosti právnych úkonov v prípade blízkych osôb stratil na význame, pretože dôvera je vo všeobecnosti skôr obvyklým znakom vzťahu blízkych osôb. Na ubránenie sa odporovateľnosti preto musí blízka osoba preukázať vyvinutie takej činnosti (aktivity), pri ktorej mala náležitú snahu zistiť, či prevádzajúci nemá veriteľa a či uvedeným úkonom sa nesnaží ho ukrátiť, uzavrel odvolací súd.

2.3. Vzhľadom k tomu, že žalobca bol úspešný i v odvolacom konaní, podľa § 396 ods. 1 a § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP vznikol mu nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“), a to podľa § 420 písm. f/ CSP. Žalovaný navrhol, aby najvyšší súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň požiadal o odklad vykonateľnosti napadnutého odvolacieho rozhodnutia, čo odôvodnil tým, že „rozhodnutie súdu v tejto veci sa zásadným a nezvratným spôsobom dotkne nielen mamy, ale aj mňa a mojej rodiny a taktiež sestry a jej dieťaťa“. Po opise priebehu konania polemizujúc s právnymi závermi odvolacieho súdu a spochybňujúc správnosť jeho rozhodnutia, cez prizmu ním vnímaného skutkového stavu a okolností, za ktorých sa jeho mama stala ručiteľom pohľadávky žalobcu žalovaný namietal, že žalobca konal v rozpore s dobrými mravmi, súdy nedostatočne zistili skutkový stav a nedostatočným spôsobom vykonali dokazovanie.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalovaného v podstate zotrval na správnosti rozhodnutí nižších súdov a navrhol dovolaciemu súdu, aby zamietol dovolanie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť (§ 447 písm. c/ a f/ CSP).

6. Najvyšší súd, vychádzajúc z argumentácie žalovaného (bod 3), nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP; v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie (toto sa vydáva iba v prípade vyhovievania návrhu, pozn.).

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8.1. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

10.1. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

10.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovaného, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti (bod 3).

10.3. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

11. Najvyšší súd predovšetkým uvádza, že dovolateľ v podanom dovolaní v podstate zopakoval svoju odvoláciu argumentáciu, ktorá prevažne predstavovala (iba) polemiku, nesúhlas, či iný názor a jeho videnie skutkového a právneho stavu, ktoré dôvody nie sú z povahy veci a ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu spôsobilé založiť spôsobilý predmet dovolacieho prieskumu. Podľa obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) najvyšší súd ustálil, že žalovaný v súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP namietal, že odvolací nezohľadnil skutočnosť, že žalobca konal v rozpore s dobrými mravmi, súdy nedostatočne zistili skutkový stav a nedostatočným spôsobom vykonali dokazovanie.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

13. Žalovaný v podanom dovolaní namietal, že odvolací súd nezohľadnil skutočnosť, že žalobca konal v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ). Uvedenú skutočnosť však žalovaný v priebehu konania pred súdom prvého stupňa nenamietal, urobil tak až v rámci podaného odvolania proti ostatnému prvostupňovému rozsudku [„Žalobkyňa konala priam ľahkovážne. Zavinila, že pohľadávka nemôže byť uspokojená z majetku žiadateľov o podporu a presúvanie zodpovednosti na ručiteľa považuje za konanie v rozpore s dobrými mravmi“ (bod 5 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia)].

13.1. Odvolací súd v súvislosti (aj) s touto námietkou poukázal na ustanovenie § 366 CSP tvrdiac, že „v konaní žalovaný uvedené netvrdil, nehovoriac o tom, že na uvedené tvrdenia nenavrhol vykonať a ani nepredložil žiadne dôkazy“ (bod 12 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

13.2. Dovolací súd k žalovaným uvedenej námietke v zhode s názorom odvolacieho súdu (bod 13.1.) uvádza, že prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany možno uplatniť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí (§ 154 CSP). Žalovaná strana pritom na pojednávaní konanom 26. marca 2017 prostredníctvom zástupkyne (matky žalovaného) vyhlásila, že k vykonanému dokazovaniu námietky nemajú a nemajú ani ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania. Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak a/ sa týkajú procesných podmienok, b/ sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, c/ má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo d/ ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie (§ 366 CSP), ktoré skutočnosti z obsahu súdneho spisu, ani oboch opravných prostriedkov nevyplývajú. Pokiaľ odvolací súd na uvedenú námietku neprihliadol, uvedeným postupom, ktorý sa neprieči zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

13.3. Nad rámec uvedeného dovolací súd dodáva, že uvedená námietka (že žalobkyňa konala ľahkovážne a zavinila, že pohľadávka nemohla byť uspokojená z majetku žiadateľov, pozn.) mala zaznieť už v spore vedenom pred prvostupňovým súdom pod sp. zn. 1 Rob 167/03 (10Cb/25/03) v rámci ktorého bola matka žalovaného ako ručiteľka spoluzaviazaná k úhrade žalovanej sumy žalobcovi, ktorý platobný rozkaz sa stal právoplatným a stal sa aj podkladom neskoršieho exekučného konania (princíp subsidiarity).

14. Žalovaný ďalej namietal, že nižšie súdy nedostatočne zistili skutkový stav a nedostatočným spôsobom vykonali dokazovanie.

14.1. Okrem už uvedeného v bode 13.2. najvyšší súd uvádza, že dovolaním napádaný rozsudok v

okolnostiach posudzovanej veci uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Myšlienkový postup odvolacieho súdu je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

14.2. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly má síce dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady dovolací súd v prejednávanej veci nezistil.

15. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaný neopodstatnene namietal, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať mu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia preto nevyplyva. Preto dovolací súd dovolanie žalovaného odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

16. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.